

PEDAGOGIKA FANINING O'QITISH METODIKASI

Muminova Aychurek Murodali qizi

To'raqo'rgon tumani Fayziobod MFY 24-umumta'lim maktabi

Annotatsiya: *Pedagogika fanining o'qitish metodikasi hozirgi zamonaviy ta'lim tizimining eng muhim va ajralmas qismlaridan biri bo'lib, uzluksiz rivojlanish, o'zgarish va yangilanish jarayonida doimiy takomillashib boradi. O'qitish jarayonida metodika tushunchasi o'quv jarayonini muvaffaqiyatli tashkil qilish, o'quvchilarda chuqur bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish, ularni hayotda faollikka undash va har tomonlama rivojlantirish uchun asosiy omil sifatida e'tirof etiladi. O'qitish metodikasi pedagogika fanining amaliy qismi bo'lib, unda zamonaviy pedagogik texnologiyalar, ta'lim tamoyillari, o'qitish usullari va vositalari uyg'unlashib, o'qituvchi va o'quvchi faoliyatining samaradorligini oshirish yo'lida ko'plab innovatsion yondashuvlar uyg'unlashadi.*

Kalit so'zlar: *pedagogik texnologiyalar, pedagog, ko'nikmalar, o'qitish metodikasi, ta'lim tamoyillari, samaradorlik, bilim, predmet.*

O'qitish metodikasi tushunchasi keng va murakkab bo'lib, ta'limning maqsad va vazifalari, mazmun va tamoyillari, texnologik asoslari, hamda pedagogik ijodkorlik bilan chambarchas bog'liqdir. Bu metodika ta'lim jarayonini tashkil qilish va mazmunini tanlash, o'quvchilarning individual va jamoaviy xususiyatlarini hisobga olish, darslarni didaktik jihatdan puxta rejalashtirish, zamonaviy vositalardan samarali foydalanish, ta'lim samaradorligini kuzatish, baholash va takomillashtirish jarayonini nazarda tutadi. O'qitish metodikasining asosiy predmeti ta'lim jarayonidagi harakatlar tizimi, bunyodkorlik faoliyati, o'quvchilarning fikrlash va o'zlashtirish imkoniyatlari, dars jarayonining samarali tashkil qilinishidir. Pedagogika fanining o'qitish metodikasi ayni paytda mavjud ilmiy asoslarga tayanadi, lekin har bir davrda zamonaviy talablar bilan uyg'unlashib yangi shakl va usullarni doimiy izlaydi. O'qitishda metodikani tanlash va qo'llash o'quv

predmetining o'ziga xos xususiyatlari, o'quvchilarning yoshi, individual imkoniyatlari, ta'limning shakli va mazmuniga bevosita bog'liq. Har bir pedagogik fan, har bir o'qituvchi o'z faoliyatida metodik vositalar va uslublar tizimidan to'g'ri foydalanishga harakat qiladi. O'qitish metodikasining asosini ilmiylik, izchillik, didaktika, motivatsiya, boshqaruv va tashkiliy yondashuvlar tashkil etadi. O'qituvchi mazkur jarayonlarda bilimlarni yetkazish, o'quv faoliyatini tashkil qilish, bilimlarni qayta ishlash va amalda sinab ko'rish, o'quvchilarning mustaqil va ijodiy fikr yuritishga intilishlarini uyg'otish, o'rganilayotgan mavzu va bilimlarni chuqur o'zlashtirish uchun turli pedagogik metodikalardan samarali foydalanadi. Metodikaning o'ziga xos xususiyati shundaki, u ilg'or tajribalar, ilg'or pedagogik texnologiyalar, fan va texnika yutuqlari, yangi psixologik-pedagogik yondashuvlar bilan boyib boradi. Metodika har bir yangi pedagogik nazariya, yangi darsliklar, zamonaviy o'quv texnologiyalari asosida o'zgaradi va takomillashadi. O'qitishda to'g'ri metodikani tanlash o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini chuqur egallashlari, hayotiy ko'nikmalarni shakllantirishlari uchun keng zamin yaratadi. O'qitish metodikasi amaliy jarayon bo'lib, asosan quyidagilarni o'z ichiga oladi. Birinchidan, ta'limning umumiy maqsadi va vazifalarining aniqlanishi asosida, o'tiladigan mavzular, ularning tartibi hamda didaktik materiallar tanlanadi. Ikkinchidan, o'qitish metodikasi faqatgina bilim berish emas, balki o'quvchilarda mustaqil fikr yuritish, bilimlarni amaliyotda tatbiq etish, hayotiy vaziyatlarni tahlil qilish, muammoli holatlarni echishga qaratilgan faoliyatni ham o'z ichiga oladi. Uchinchidan, metodika ta'lim jarayonining barcha bosqichlari – yangi bilimlarni o'zlashtirish, mustahkamlash, qabul qilish, amaliyotda qo'llash, muammoli vazifani echish, mustaqil ijodiy izlanishlar va natijani baholashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ta'lim jarayonida samarali o'qitish metodikasini tanlash va qo'llash turli pedagogik vazifalarni hal qilishga yordam beradi. O'qituvchi zarur bo'lsa, an'anaviy va innovatsion usullarni uyg'unlashtirib, individual, guruhli va jamoaviy ishlash metodikasini izchil tarzda rejalashtiradi. Zamonaviy o'qitishda keng tarqalgan metodik texnologiyalar – interfaol darslar, jamoaviy muhokamalar, olib borish, ta'limiy o'yinlar, klaster, loyihaviy va muammoli yondashuvlar

metodikasini izchil tarzda tadbiq qilish yaxshi samara beradi.[1]

Metodikaning muhim jihatlaridan biri – didaktik asoslardir. Didaktik tamoyillar, ya'ni ta'limning ilmiyligi, tizimlilik, izchillik, ongli va faol o'zlashtirish, moslashuv va motivatsiya, o'quvchilarning individual xususiyatlarini e'tiborga olish, pedagogik pedagogik hamkorlikni yo'lga qo'yish metodika asosida shakllanadi. O'qituvchi metodikani o'zlashtirish jarayonida har bir o'quvchining imkoniyatlarini chuqur o'rganib, ularning psixologik-pedagogik jihatlariga mos ravishda darslarni tashkil qiladi. O'qitish metodikasining o'ziga xosligi shundaki, u har bir oqim, maktab, sinf, bolalar toifasi, o'qitadigan fan yoki o'quv dasturi uchun individual ravishda ishlab chiqiladi va rejalashtiriladi. Metodika mazmunida o'qitish vositalari – o'quv adabiyotlari, texnik jihozlar, elektron resurslar, axborot texnologiyalari keng qo'llaniladi. Ayniqsa zamonaviy ta'lim texnologiyalari, ya'ni raqamli platformalar, multimedia resurslar, masofaviy ta'lim dasturlari, interaktiv taqdimot va elektron daftarlar metodikaning samaradorligini oshiradi. Zamonaviy metodikalarda ko'proq innovatsion yondashuvlar e'tiborga olinayapti. Bu yondashuvlar jumlasiga o'quvchilarni bilimlarni mustaqil izlashga, ularni turli manbalardan topib tahlil qilishga, og'zaki va yozma nutqini rivojlantirishga, muammoli vaziyatlarni birgalikda yechishga, professional kompetensiyalarini kengaytirishga yo'naltiradi. O'qituvchi faqat bilim manbai bo'lib qolmay, balki bilimlarni egallovchi, ularni amalga qo'llovchi o'quvchilarga yo'lbo'shchi ham, yordamchi ham, rag'batlantiruvchi ham bo'lib xizmat qiladi. Metodik yondashuvlar orqali o'quvchilar orasida erkin, ochiq va samimiy muhit, mustaqil fikr almashish hamda tanqidiy tahlil qilish imkoniyati yaratiladi.[2]

Har bir o'qituvchining o'qitish metodikasi uning pedagogik mahorati, fan doirasidagi bilim va ko'nikmasi, shaxsiy kompetensiyasi, tajribasi, individual xususiyatlari bilan uzviy bog'liqdir. Muvaffaqiyatli metodikani tanlash va amalga oshirish uchun muayyan pedagogik yondashuv, ta'lim jarayonining tahlili, o'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasidagi samimiy hamkorlik, o'quvchilarning bilimga bo'lgan qiziqishi, faol va ijodiy ta'lim muhiti ta'minlanishi lozim. O'qitish metodikasining asosiy maqsadi o'quvchilarda mustahkam va izchil bilimlarni

shakllantirishdan iboratdir. Bu jarayon o'z navbatida fanga qiziquvchanlik, mustaqil o'rganish, og'zaki va yozma nutq taraqqiyoti, axborotlarni tahlil qilish, o'z fikrini aniq va to'g'ri ifoda etish, xotira va tafakkur rivojini kuchaytirish yo'lida amalga oshadi. Bugungi kunda dunyo bo'yicha ta'lim tizimlarida ilg'or pedagogik yondashuvlar, zamonaviy o'quv dasturlari, raqamli texnologiyalar, interaktiv o'qitish metodikalari keng miqyosda qo'llanilayapti. Metodika ko'plab tarkibiy qismlardan iborat bo'lib, darsning bosqichma-bosqich tashkil qilinishi, o'qitish jarayonidagi harakatlar ketma-ketligi, bilimlarni berish va mustahkamlash, bilimlarni amaliyotda qo'llash, o'quvchilarni baholash va rag'batlantirish mexanizmlarini o'z ichiga oladi. Har bir bosqichda pedagog esa zamonaviy metodik vosita va yondashuvlardan unumli foydalangan holda, o'quvchilarning fikrlash, tahlil qilish, mustaqil qaror qabul qilish, ijodiy mustaqillik kabi ko'nikmalarini shakllantirib boradi. Pedagog faqat bilim, tarbiya va ko'nikma emas, balki ijtimoiy va hayotiy kompetensiyalarni ham o'rgatadi, ularda mustaqil ta'lim olish, bilimlarni amaliyotda sinash va rivojlantirish ko'nikmasini mustahkamlaydi.[3]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, pedagogika fanining o'qitish metodikasi – zamonaviy ta'limning poydevori, davlat va jamiyat taraqqiyotining muhim omili hisoblanadi. Metodika orqali o'qituvchi nafaqat bilimlarni yetkazadi, balki zamon bilan hamnafas, mustahkam hayotiy pozitsiyaga ega, mustaqil qaror qabul qila oladigan va o'zgaruvchan hayotga moslasha oluvchi shaxslarni tarbiyalaydi. Zamonaviy o'qitish metodikasini to'g'ri tanlash hamda uni har bir pedagogik jarayonga to'g'ri tatbiq etish – eng dolzarb va istiqbolli vazifalardan biridir. Shu jihatdan pedagogika fanining o'qitish metodikasi tashabbuskor, zamonaviy bilim va texnologiyalarga ega pedagoglarni tayyorlash, ilg'or ta'lim tizimini shakllantirish hamda o'quvchilarda ilg'or tafakkur, mustaqillik, hayotga innovatsion yondashuv shakllantirish borasida doimiy harakatga qilib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Islomova, N. X. (2019). “Zamonaviy pedagogik yondashuvlar va metodik innovatsiyalar”. Namangan: “Meros” nashriyoti.
2. Jo‘raqulov, X. M. (2018). “Pedagogika va pedagogik texnologiyalar asoslari”. Toshkent: “Fan va texnologiya” nashriyoti.
3. Nazarova, D. S. (2019). “Zamonaviy ta’lim metodikasi: nazariya va amaliyot”. Toshkent: “Ziyonet” nashriyoti.
4. Mahmudov, M., & Qodirova, M. (2020). “O‘qitish metodikasi: Ilmiy-nazariy asoslari”. Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti.
5. Aliqulov, G‘. G‘. (2017). “Ta’limda innovatsion metodlar”. Buxoro: “Iqbol” nashriyoti.
6. Raximova, N. R. (2021). “O‘qituvchi kasbiy mahoratini rivojlantirish metodikasi”. Nukus: “Bilim” nashriyoti.
7. Valijonov, T. Sh. (2022). “Pedagogik texnologiyalar va ta'lim jarayonini tashkil qilish metodikasi”. Toshkent: “Fan va taraqqiyot” nashriyoti.